№ 121 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 22 1892 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 22 № 121

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ռուսաց դրամատիկական ներկայացումներ. Նամակ Գանձակից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Թիւրքիա և Պարսկաստան. Հնդկաստանի հայեր. Բանւորական ընկերակցութիւններ Գերմանիայում. Մխիթարեան եպիսկոպոսի ժառանգութիւնը. Թիւրքիայի պօստատներում կատարված գողութիւնները. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Նկարչի կեանքից յիշողութիւնները.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԱՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐԸ

—

Վաղուց սպասվող յայտնի դերասանուհի Ստրեպետովա, հոկտեմբերի 20-ին Թիֆլիսի քաղաքային թատրոնում առաջին անգամ բեմ դուրս եկաւ Պիսեմսկու «Горькая Судьбина» (Դառն վիճակ) դրամայում:

Ինչ ասել կուզի՝ լի թատրոն, ընտիր հասարակութիւն, չափազանց անհամբերութիւն,. մեծ-մեծ յոյսեր... Թէ ահա բեմ պիտի դուրս կայ մի չնաշխարհիկ արարած, մի գերբնական ոյժ: Բայց ինչ. վարագոյրը բարձրանում է. սկսվում է խաղը. սպասում են Ստրեպետովային, և շատերը չեն էլ իմանում, որ Ստրեպետովա արդէն բեմի վրա է... Մի փոքրահասակ կին, արդէն հասակն առած, նիհար կազմուածքով, ներս ընկած կրծքով, նիհար դէմքով,—որի վրա փայլում էին երկու խոշոր աչքեր,—ահա թէ ինչ խղճուկ բան է ներկայանում արտաքուստ Ստրեպետովա:

Սկսում է խաղալ, վերջանում է առաջին գործողութիւնը, և, երևակայեցէք, ոչ մի ծափահարութիւն: Շատերը արդէն սկսում են հիասթափվել, թէև վաղաժամ...

Սակայն, պէտք է խոստովանել, որ այդ հիասթափման պատճառը պիէսան էր, քան թէ խաղը: Մեր թատրոնական հասարակութիւնը, բաղկացած ռուսներից, հայերից, վրացիներից և կովկասեան բազմալեզու ազգութիւններից, չէ սիրում և նոյն իսկ շատերը չեն էլ հասկանում, չեն ըմբռնում այնպիսի պիէսաներ, ինչպիսին է «Горькая Судьбина» պիէսան: Աւելին կասենք. «սալոնական» համարվող հասարակութիւնը մինչև իսկ ձանձրանում է բեմի վրա սկզբից մինչև վերջ՝ իրան անծանօթ մի գիւղական աշխարհ, մի գեղջկական շրջան տեսնելով, այն էլ ոչ թէ ներկայ ժամանակի, այլ ճ ո ր տ ո ւ թ ե ա ն ժամանակների գիւղական շրջան:

Ինչ է «Горькая Судьбина» դրամայի բովանդակութիւնը:

Մի պարզ հիւսուածք: Երիտասարդ գիւղացին, պիէսայի հերոսը, թողնելով ընտանիքը գիւղում, գնացել է Պետերբուրգ աշխատանք անելու: Կալուածատէրը սիրային յարաբերութիւն ունենալով նրա ջահել կնոջ հետ, պարգևել է նրան մի զաւակ: Վերադառնում է Պետերբուրգից ամուսինը և իմանում, որ իր կինը ուրիշից որդի ունի: Սկսվում է և սարսափ, և՛ լաց և կոծ: Կինը չէ կարողանում դիմանալ մարդու բռնութիւններին և ուզում է փախչել կալուածատիրոջ մօտ, որը սիրում է իր գեղջկուհուն: Իսկ մարդը ուզում է՝ դուրս պրծնել հայրենի գիւղից, ուր նրա պատիւը առնակոխ է եղած, և կնոջ հետ գնալ հեռու Պետերբուրգ: Կալուածատէրը ասում է, որ թոյլ չի տայ կնոջը գիւղից հեռացնելու: «Կինը իմն է,—ես կը տանեմ» ասում է ամուսինը: «Իսկ ես էլ ես եմ, և չեմ թողնի», պատասխանում է կալուածատէրը: Երբ կալուածատիրոջ հրամանով գալիս են որ զօռով կնոջը ազատեն կատաղած մարդու ճանկերից, նա, ինքնամոռացութեան մէջ, սպանում է երեխային, և փախչում... Վերջին գործողութիւնը՝ դատաստան է. մայրը խելագարված է սիրած զաւակի կորստից. մարդասպանը, որը սկզբում փախել, անտառներում էր ապրում, ինքն իր ոտով գալիս և իրան յանձնում է իշխանութեան ձեռքը...

Հեղինակը կամեցել է իր պիէսաների մէջ գծագրել ճորտական շրջանի զանազան տիպեր. ագէտ, աղքատ, մարդկային շնորքը կորցրած և ստրկական ոգւով մնված գիւղացիներ. ճորտերի աշխատանքով ապրող, գիւղացու իրաւունքը, պատիւը և ընտանեկան սրբութիւնները ոտնակոխ անող ազնուականներ. կաշառակեր, խաբեբայ, ոտից մինչև գլուխ ցեխոտված՝ պաշտօնեաներ, և այդ բոլորի հետ միասին մի սարսափելի շրջան, ուր խեղդվում, ջլատվում է ամեն ինչ, որը լաւ է, ազնիւ է, և կատարվում է այն, ինչ որ անարդար է, վնասակար և անպիտան...

Պիսեմսկու այդ պիէսան՝ սրանից տարիներ առաջ անկասկած մեծ հետաքրքրութիւն կը յարուցանէր: Բայց այժմ նա հնացած է: Նրա մէջ շօշափած խնդիրները, այժմ լուծված խնդիրներ են: Իսկ բեմական տեսակէտից՝ նա Թիֆլիսի համար վերին աստիճանի անյարմար է, որովհետև մեր հասարակութիւնը, իր պահանջների և ճաշակի շնորհով, ուրիշ շրջանի պատկերներ է ուզում...

Այդ մի կողմից: Իսկ միւս կողմից՝ տանջված Եւլիսավէտի դերը, որը խաղում էր Ստրեպետովա, թէև շատ ողբերգական, բայց համեմատելով մի քանի ուրիշ դերերի հետ, երկրորդական դեր է, և բոլորովին միջոց չէր տալիս դերասանուհուն ցոյց տալու իր ոյժը, իր տաղանդը, իր արտասովոր ընդունակութիւնները: Ցաւալի, բեմի վրա, նա աննկատելի էր մնում այն պատճառով, որ միւս դերակատարները՝ իրանց դերի շնորհով, գրաւում էին հասարակութեան ուշ ու միտքը:

Ահա այդ է, մեր կարծիքով, միակ պատճառը, որ հոկտեմբերի 20-ին հասարակութիւնը չը տեսաւ այն, ինչ որ սպասում էր, և ինքն Ստրեպետովան չը տուեց այն, ինչ որ պէտք է տար:

Նա եկել է մեզ մօտ, իբրև ամբողջ Ռուսաստանի մէջ յայտնի արտիստուհի: Նրա մասին մենք կարդացել ենք մայրաքաղաքի լրագիրներում՝ վերին աստիճանի ոգևորված ռեցենզիաներ: Ալեքսանդրեան թատրոնում նրան այնպիսի ցոյցեր են արել, որի նմանը այդ թատրոնում երբէք տեսնված չէ:

Ուստի և մեր հասարակութիւնը չը պէտք է եզրակացութիւններ անէ առաջին ներկայացումից, այլ պէտք է տեսնէ նրան և ուրիշ աւելի յարմար, աւելի դժուար, աւելի բարդ դերերում:

Մ.

ՆԱՄԱԿ ԳԱՆՁԱԿԻՑ

—

Հոկտեմբերի 17-ին

Ամբողջ սեպտեմբեր ամիսը շրջում էի Զանգեզուր գաւառի թէ խօլէրային աւելի կամ պակաս զոհ տուած ու ազատված և թէ խօլէրայից անվնաս մնացած գիւղերում: Մի այդպիսի շրջանայութիւն էլ կատարեցի խօլէրայի նոյն իսկ հունձի ժամանակ: Այդ միջոցին ժողովրդի դրութիւնն անտանելի էր. նա չփոթված՝ անզգայութեան էր մատնված: Ամեն ոք գլուխը կորցրած՝ իր անելիքը չը գիտէր: Ամեն ոք ուշադրութիւնը լարած սպասում էր լսել մերձակայ գիւղից իր մերձաւորի սովորական դարձած մահուան բօթը: Ամենքի դէմքից կարելի էր օրհասականի վճիռը կարդալ: Շինականը գիւղում, առաւօտը մանգաղը ձեռքին, ողջ-առողջ հունձի գնալով՝ կէսօրին խօլէրայի հունձի մանգաղի բերանն ընկած, դիակ դարձած տուն էր բերվում: Նոյն գիւղի մի քանի ընտանիքներ զոհ գնացին այդ էպիդէմիային. նրանց դուռը փակվեց և բանալին կտուրն ընկաւ: Բայց թէ այդ սարսափի ժամանակ Զանգեզուրի պօլիցիան, սանիտարական մասի վերահսկողները, բժիշկներն ու հոգևորականութիւնն ինչ միջոցներ ընդունեցին, որքան գործեցին, այդ արդէն յայտնի է պարբերական հրատարակութիւններից, որի մասին այժմ խօսելը կրկնութիւն կը լինի: Իսկ ժողովուրդը իր կեցութեան պայմանների մէջ կէս քայլ անգամ առաջ չը գնաց, ոչ մի դաս չառաւ խօլէրայից: Նա մնաց նախկին հակառողջապահօրէն ապրողը, մի և նոյն ճակատագրին հա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԿԱՐՉԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

VII

Կովկասեան հսկայական լեռնաշղթայի ստորոտներին կից, աչքով անհասանելի երկայնութեամբ հարթ մակերևոյթը ծածկված է կուսական անտառներով: Այս անտառների բոլոր չորս սահմաններից երկուսը պարզ կարելի է որոշել Կախէթի զանազան բարձրաւանդակներից նայելիս: Այդ սահմաններից մինը անվերջանալի լեռնաշղթան է, իսկ միւսը, դրա հակառակը ոլոր-մոլոր ու անհաստատ գծով, հանգիստ հոսող Ալազան գետն է: Բայց միւս երկու իրար հանդէպ սահմանները ինձ չէ աջողվել որոշել, թէև շատ եմ դիտել մի քանի գլխաւոր բարձրութիւններից: Ո՞րտեղ են հանգչում այդ երկու ծայրերը, ինձ յայտնի չէ: Դրանք հետաքրքիր աչքից այնպիսի խորհրդաւոր և գաղտնի կերպով են հեռանում ու գրկախառնվելով դաշտային մառախուղների հետ անհետանում, որ յանդգնութիւն եմ համարել իմ կողմից մարդկանցից իմանալու դրանց ինչ տեղ, ինչ գիւղի կամ աւանի մօտ լինելը: Այս ընդարձակ անտառի մի որոշ մասը կոչվում է «Ճիտուրի անտառ»:

Մի անգամ, տարիներ առաջ ինձ վիճակվեց գիշերն անցկացնել այդ անտառի մէջ:

Դեռ էլի մնում էր մօտ մի ժամ մինչև կէսօր, երբ ընկերիս հետ միասին անցանք կամուրջով Ալազան գետը—վրացի գիւղացիներից անպատուղ ու անպէտք համարված Ալազանը: Դրանք չեն սիրում այս գետը այնչափ, որչափ չեն սիրում հայ գիւղացիք Արարատը: Համնելով գետի միւս ափը, իջանք ձիաներից ու մտանք դուքանը, ուր դիմաւորեց մեզ իմ վաղուցվայ ծանօթ Միխակը:

—Օհ, բարով եկաք, համեցէք, քաղցած կը լինէք... չայ կուզէք, էհ չայ ինչ կանէք, արդէն ճաշի ժամանակ է, աչքերը արևի կողմ դարձնելով ասեց նա,—լաւ լօբօ ունեմ, դեռ էլի կենդանի է....

—Չայ չենք ուզում, շատ քաղցած ենք, բան պատրաստիր, ասացինք մենք:

—Շարունակեցէք, տղերք. Գաթիկօ, հերթը քոնն է, պատասխանիր թէ շնորք ունես:

Դուքանի առաջ գտնվում էր վրացի գիւղացիների մի խումբ: Նրանցից երկուսը, Գաթիկօն ու Գիօն վէճի էին մտել, և ինչպէս վերջն իմացանք, երկուսը տարբեր գիւղերից էին և երկուսն էլ յայտնի «շայրի» ասողներ էին: «Շայրի» նշանակում է սարսափելի հայհոյանքներից ու յիշոցներից հիւսած (մեծ մասամբ) երկու նախադասութիւն, որոնք վերջանում են տաղաչափի ձևով:

Եթէ «շայրի» ասողը վանկեր չփոթեցնէ, կամ ոտը չը բերէ, դա հանդիսականների կողմից ծաղրի ու արհամարհանքի կենթարկվի և վէճի ժամանակ յաղթված կը ճանաչվի: «Շայրի» ասողը ձգտում է որ իր ասածը լինի սրամիտ, շնորհալի և մի և նոյն ժամանակ համապատասխան իր հակառակորդի ասածին:

—Շարունակեցէք, Գաթիկօ, Գիօ, ահա սրանք էլ թող դատաւորներ լինեն, մեզ վրա ցոյց տալով ասեց մեր հիւրընկալ Միխակը,—թող սրանք որոշեն, թէ ով կը յաղթէ կամ կը յաղթվի:

Յետոյ դարձաւ մեր կողմը և փսփսաց մեր ականջին հայերէն լեզուով. «լաւ լսեցէք, երկուսն էլ հռչակված են»:

—Թող լինեն դատաւոր, ես զարբուլ եմ, ասաց Գաթիկօն և ուսերով մի տեսակ շարժումն գործեց:

—Ինձ համար մի և նոյն է, աւելացրեց անտարբեր կերպով Գիօն, թող սրանք լինեն արդարադատներ. եթէ յաղթվեմ էլ՝ ինձ ներելի է, ծերացել եմ, յիշողութիւնս դաւաճանում է:

Այս ասելով նա նստեց ծալապատակ, հանեց ոտի վրայից մաշված տանխը, միջից դուրս թափեց հողի փշրանք ու նորից սկսեց հագնել:

—Նստեցէք, տղերք, նստեցէք, ասեց հրամայական ձևով Միխակը, որն անշուշտ հեղինակութիւն էր վայելում ամբոխի մէջ:

Մի ակնթարթում բոլորեքեան, ժպիտները երեսին, նստեցին գետնի վրա և լարեցին իրանց ուշադրութիւնը: Ականջներ կտրած սպիտակ հովուական զամփռը մօտեցաւ կոտրած սայլից ընկած սաւերին ու մի և նոյն տեղ մի պտոյտ անելուց յետոյ պառկեց ու կարծես խելօք քնեց:

Տիրեց լռութիւն:

Գաթիկօն յօնքերը կիտեց, մի վայրկեան խորասուզվեց մտքերի մէջ ու համարձակ կերպով ուղղեց մի «շայրի» իր հակառակորդին: Հանդիսականներից մի քանիսը ժպտացին, իսկ մէկը բացականչեց «վայ դէդաշէնս» (վայ քո մօրը):

Գիօն անխռով դէմքով պատասխանեց զարմանալի ներդաշնակութեամբ, իսկ որ ամենագնահատելին էր, այնպէս ձևակերպեց իր «շայրին», որ ուղղակի անօթալի համարեց Գաթիկօյի ասածը և նախատեց ազնուութեան համար, որ այդպիսի անշնորք բաներ չէ կարելի արտասանել պատուական հասարակութեան մէջ:

Մենք ամենքս հիացանք և չը գիտեմ ինչու ամենքս էլ միաժամանակ շարժվեցինք մեր տեղերից: Մի երիտասարդ, ըստ երևոյթին սայլապան, ուրախութիւնից վեր թռաւ տեղից, մի փոքր թռչկոտեց ու նորից նստեց իր տեղը: Իսկ Միխակը երկու ձեռքով ականջները ծածկեց ու ծ՜հ, ծ՜հ, ծ՜հ, բացականչելով ներս վազեց դուքան: Սպիտակ զամփռը բարձրացրեց գլուխը, նայեց այս ու այն կողմ և երբ տեսաւ, որ իրան բան չէ վերաբերում, նորից աչքերը խփեց ու քուն մտաւ:

Այս երկու հերոսները քառորդ ժամի չափ անընդհատ միմեանց հիւրասիրեցին գրչով անկարագրելի յիշոցների կուտակներով: Ընկերս որ տեղացի չէր, շատ քիչ բան էր հասկանում այս կռուից, իսկ ես մեծ ուշադրութեամբ հետևում էի գործի ընթացքին և ցաւում էի սկսելու ժամանակ ներկայ չը լինելուս համար:

Բոլոր ժամանակ աչքի էր ընկնում Գիօյի առաւելութիւնն ու գերազանցութիւնը: Դրա ամեն մի «շայրին» ինքնուրոյն էր և ներդաշնակ: Նա արտասանում էր ոգևորված ու գիտակցաբար: Իսկ Գաթիկօն անգիր էր արել զանազան ժամանակներում լսած շայրիներ: Չը լինելով ոչ մինը իր սեփական մտքի ծնունդ, դուրս էր տալի մեքենաբար:

Վէճի ամենատաք միջոցին Գիօն ուղղեց սովորականից դուրս մի ընդարձակ շայրի, որի մէջ յիշեց հակառակորդի թէ ծնողներին, թէ մօտիկ ու հեռու ազգականներին, թէ կնքահօրը, թէ սանահօրն ու սանամօրը, թէ ծանօթ ու հարևանին, թէ նրանց մեռելների համար դագաղ շինողներին ու գերեզման փորողներին և այլն և այլն: Հանդիսականների մեծամասնութեան ուրախութիւնը գագաթնակէտին հասաւ: Հակառակորդը իր հայրենակիցների հետ միասին միմիայն հեզօրէն ժպտացին և սկսեցին հանդարտեցնել ամբոխը: Գաթիկօն անմիջապէս պատասխանեց նոյնպէս ընդարձակ և բաւական լաւ շայրով, բայց խելօքն բողոքեցին ամեն կողմից «այդ արդէն ասել էիր սկզբում», կրկնել չէ կարելի» և այլն: Գաթիկօն զայրոյթից կարմրած խռպոտ ձայնով խելօքն ար-

ւատացողը և կուրօրէն դէպի կորուստ գլորվողը: Գոնէ եթէ Ջանգեզուրի Ֆէլդշէրների չափ միւսներն էլ ջանք ցոյց տային, հարկաւ մեծ գործ կատարված կը լինէր:

Մեր վերջին անգամ շրջագայելում, սեպտեմբերին, տեսանք որ գիւղացիք միանգամայն մոռացել են իրանց սարսափելի մօտիկ անցեալը: Կասէք, սուտ է, այսքան զոհերի տէրերը սրանք չեն: Երբ լսել են, թէ խօլէրան դադարել է, սկըսել են մրգեղէնը այնպէս անհաշիւ գործածել, որ կասէք, թէ երդուել են ամառուայ զրկանքներից վրէժը հանել....

Արդէն յայտնի է, որ բազմաթիւ գիւղերում խօլէրան բուն դրեց իր վարակումով: Եւ եթէ գուշակողների ասածը կատարվի, այն է եթէ եկող տարին էլ այդ ախտը կրկնվի, այն ժամանակ Ջանգեզուրին մեծ վտանգ է սպառնում: Սխալ է ով որ կարծում է թէ այդ ախտով մի անգամ բռնվող-ազատվողն այլ ևս չի բռնվի. այդպիսիները թող աչքի առաջ ունենան Տաթեւում երկու-երեք անգամ վարակվող—ազատվողներին:

Գիւղերում հասարակութիւնից նշանակված սանիտարական մասնախմբեր, ի հարկէ, չը կան: Շատերը մինչև անգամ չը գիտեն թէ ով է իրանց սանիտարական մասի վերահսկողը: Այդ անկասկած նրանից է, որ այդ սանիտարական վերահսկող կոչված վերացական անձնաւորութիւնը ոչ մի անգամ չէ վերահսկել գիւղերի մաքրութեանը:

Մի իրողութիւն, որին ականատես եղանք, ցոյց է տալիս հոգևորականութեան ոյժը: Մեղրի գիւղի Վ. Ք. Տէր-Գրիգորեանց իր գործակալութեան յանձնված գիւղերում մաքրութիւն և առողջապահօրէն կեցութիւն էր քարոզում, որով դիւրութիւն էր տալիս մեր գործին:

Ի դէպ: կարծում էինք, եթէ Մեղրի գիւղի ընդունած չափով միւս գիւղերն էլ վարվեն, խօլէրան ոչինչ անել չէ կարող: Բայց երբ որ Գանձակ նահանգի Ելենենդօրֆ գերմանական կօլօնիան տեսնելով ծանօթացանք նրա մաքրակեցութեան, կարգ-կանոնին և սովորութիւններին—այն ժամանակ միայն բացականչեցինք. «ահա մի գիւղ, որն իսկապէս ոչինչ կը համարէ խօլէրան և կայրէ անվնաս»:

***

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Բագու, հոկտեմբերի 17-ին

Հոկտեմբեր ամսի 1-ին Երևանում ուսուցիչ Մ. Տէր-Սարգսեան դիմելով ինձ առաջարկեց ուսուցչութեան պաշտօնով Բագու գնալ այնտեղի տղայոց դպրոցում 21 դաս գրութիւն, գծագրութիւն և վերակացութիւն 620 ր. ռոճիկով, ասելով որ «դիմել են ինձ և խնդրել մի ուսուցիչ վարձել»: Ես իմ համաձայնութիւնս տուեցի, որը և անմիջապէս հեռագրվեց Բագու: Հետևեալ օրը ստացվեց պատասխան «ուղարկեցէք Յովհաննէս Տէր-Մարտիրոսեանցին, միայն ռոճիկը կը հաշւենք հոկտեմբերից»: Ես նորից հեռագրեցի որ համաձայն եմ և ամսիս 5-ին դուրս եմ գալիս: Այդպիսով ես իմ պատրաստութիւններս տեսայ և նշանակեալ ժամանակին ճանապարհ ընկայ: Աւելորդ չի լինի յիշել և այն, որ երբ ես պատրաստվում էի կառք նստել՝ ստացայ և մի հեռագիր իմ հայրենի Նոր-Բայազետ քաղաքից, որով հրաւիրում էին ուսուցիչ, բայց ստիպված էի մերժել: Հոկտեմբերի 8-ին արդէն Բագւում էի, բայց որքան մեծ եղաւ զարմանքս, երբ ներկայանալով պ. աւագ ուսուցչին, կամ տեսչին, նա դնում է առաջս նոր նոր և չը լսված պայմաններ, ասելով որ «մեր դպրոցում գրութիւններ անցնողը պիտի լինի մասնագէտ գեղագիր, պիտի պարապած լինի երկար այդ արհեստով, որ ինքն ուսուցիչը պիտի պատրաստէ օրինակներ և այնպէս անցնի աշակերտների հետ:» Պատասխանեցի որ այդպիսի պայմաններ միմիայն հրաւիրելու ժամանակ կարող էիք առաջարկել և ոչ այժմ, երբ արդէն պաշտօնատեղս եմ հասել, այժմ ես կանցնեմ այն կերպ, ինչ կերպ ընդհանրապէս ընդունված է ծըխական դպրոցներում, այն է ընդունված գեղագրութեան օրինակների վրա: «Ուրեմն ստացէք ճանապարհածախս և վերադարձէք հայրենիք», ահա պ. աւագ ուսուցչի կտրական պատասխանը: Ես ի հարկէ չը համաձայնվեցի և առաջարկեցի փոփոխել դասերը և յարմարեցնել, տալ 21 այլ դասեր՝ լինի թուաբանութիւն կամ գծագրութիւն, բայց բոլորը զուր. պ. աւագ ուսուցիչը չուզեց ոչ մի կերպ յարմարեցնել, նա իր կամքին հաստատ մնաց, արձակեց ինձ դեռ ևս չը ստանձնած պաշտօնիցս, չպրտելով մի քանի րուբլի ճանապարհածախս:

Հռչակված «Մարդասիրական ընկերութիւնը», որը տասնաւոր դպրոցներ է պահում, մի քանի տասնեակ ուսուցիչներին է հաց տալիս, հարիւրաւոր աշակերտներին է խնամում և վերջապէս նրանով ապրում են շատ մարդիկ, ահա այդ նոյն ընկերութեան միջոցներով պահվող դպրոցը հեռուից կանչում է ուսուցիչ և չէ ընդունում հրաւիրած ուսուցչին իր պաշտօնում այն էլ մի այնպիսի ժամանակ, երբ արդէն բոլոր տեղերը բռնված են, հետևապէս ես մնալու եմ առանց պաշտօնի, դեռ մի կողմ թողած Նոր-Բայազէտի հրաւէրը, որը մերժեցի Բագուի պատճառով:

Այսպիսի օտարոտի և անարդար վարմունքից յետոյ մնում էր ինձ բողոքել. այդպէս էլ վարվեցի: Բողոքեցի ուր հարկն է, խնդրելով բաւականութիւն տալ ինձ: Դիմում եմ և ձեզ, յարգելի խմբագիր, «Մշակի» միջոցով ծանօթացնել հասարակութեանը այդպիսի անարդար վարմունքի հետ:

Ուսուցիչ Յովհաննէս Տէր-Մարտիրոսեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց թատրոնը, ինչպէս երևում է, պիտի դարձեալ շարունակէ գոյութիւն ունենալ: Նախկին թատրոնական մասնաժողովի երեք անդամներ՝ Վ. Մամիկոնեան, Կ. Հէջուբեան և Գ. Տէր-Նիկողոսեան յանձն են առնում իրանց ռ ի ս կ ո վ շարունակել թատրոնական գործի ղեկավարութիւնը: Տեղական ռուս լրագիրները լսել են որ հոկտեմբերի 26-ին ներկայացվելու է Նևէժինի «Կօմպանիօններ» պիէսան, թարգմանութիւն Ալլահվերդեանի:

Այս օրերս Թիֆլիս հասաւ Էրզրումի անգլիական հիւպատոս, Ռօբէրտ Գրեվէս: Հիւպատոսը ներկայացաւ երկրիս պ. կառավարչապետին:

«Одес. Нов.» լրագիրը հաղորդում է որ այս օրերս Օդէսայի մի քանի թաղերում զգալի եղան երկրաշարժի մի քանի թեթև հարուածներ:

«Տարազ» շաբաթաթերթում կարդում ենք. «Տուրգենեվի «Рудинъ» ռօմանի տպագրութիւնը առժամանակ պարտաւոր էինք դադարեցնել, որովհետև հեղինակի ժ ա ռ ա ն գ ն ե ր ի ց մինչև օրս դեռ չը կարողացանք ստանալ թոյլտուութիւն հայերէն լեզուով «Ռուդինը» տպագրելու համար: Պետական օրէնքով եւրոպական լեզուներից կարելի է թարգմանութիւններ անել առանց հեղինակի թոյլտուութեան, իսկ ռուսերէնից թարգմանվածների համար անպայման պահանջվում է հեղինակի թոյլտուութիւնը, որ թարգմանիչը պարտաւոր է ներկայացնել գրաքննական ատեանին:»

Արդահանից, պ. Ս. Յովհաննիսեանի միջնորդութեամբ, ստացանք այդ քաղաքում մի քանի պարոններից և տիկիններից յօգուտ Պատկանեանի ընտանիքի հանգանակած 20 րուբլի: Նախկին 1650 ր. 20 կ. գումարի հետ ունենք այժմ 1670 րուբլի 20 կոպէկ:

Խանլըխլարից մեզ գրում են. «Անցեալ մայիս ամսից սկսած մեր ուսումնարանում գրադարանի հիմք դրվեց, որի սկզբնական արժողութիւնն էր 20 րուբլի: Բացի այդ՝ Թիֆլիսի կենտրոնական գրավաճառանոցը նուիրեց 5 րուբլու գիրք մեր գրադարանին, 10 րուբլու գիրք էլ նուիրեց պ. Ա. Խան-Անուշեանց, 7 կտոր գիրք օր. Շ. Արաբաջեանց և 2 կտոր գիրք օր. Գ. Կոստանեանց: Յայտնում ենք նուիրողներին մեր խորին շնորհակալութիւնը և խնդրում ենք այն անձանց, որոնք կը կամենային իրանց կարողութեան չափ իրանց նուէրներով օգնել մեր գրադարանին, դիմել հետևեալ հասցէով. чрезъ Башнорашенъ (Эрив. губ.) Ханлухларское двухъ-классное училище.»

Թէ ինչ տեսակ անկարգութիւններ են տեղի ունենում Պարսկաստանում՝ երևում է հետևեալ դէպքի նկարագրութիւնից, որ մենք քաղում ենք Պարսկաստանից մեր ստացած մի մասնաւոր նամակից: «Սալմաստի Հաւիվերան գիւղի բնակիչները, որոնք բոլորն էլ հայեր են, ուզենալով վերջ դնել քիւրդերի անվերջանալի աւազակութիւններին, վճռում են աւազակներից մէնին, Մուստաֆա անունով քիւրդին, հրաւիրել գիւղի պահապան, որոշ վարձով, որպէս զի գիշերները գողերից ապահով լինեն: Սակայն յիշեալ քիւրդը մի քանի ժամանակ պահապան լինելուց յետոյ՝ անհետանում է գիւղից, յափշտակելով մի հարսին և կողոպտելով հարսի տան բոլոր իրեղէնները: Խեղճ հարսի նշանածը այդ ժամանակ պանդխտութեան մէջ է լինում:»

Մենք անցեալ անգամ, առնելով տեղական ռուս լրագիրներից, հաղորդեցինք, որ այս տարվայ հայոց թատրոնական կօմիտետը, անկարող լինելով շարունակել ներկայացումները, արդէն երրորդ ներկայացումից յետոյ յայտնել է դերասաններին, որ դադարեցնում է ներկայացումները և ազատ համարում դերասաններին: Այդպիսով այժմ այլ ևս չը կայ կ օ մ ի տ ե տ: Սակայն այդ չէ նշանակում, որ այլ ևս չը պիտի լինեն ներկայացումները: Հայոց դերասանական խումբը, մեր խորին համոզմունքով, հեշտութեամբ կարող է շարունակել գործը ը ն կ ե ր ա կ ա ն ոյժերով: Թող խումբը, ոգևորված թատրոնի գաղափարով, սիրով ձեռնարկի գործին, լաւ պիէսաներ ընտրէ, բարեխղճութեամբ պատրաստէ դերերը, և հաւատացած կարող է լինել, որ հասարակութիւնը չի մոռանայ բեմի ծառայողների աշխատանքը և ջանքերը: Երբ չը կայ կօմիտետ, որ ղեկավարի բեմի գործը և ռոճիկ վճարի դերասաններին, այն ժամանակ մնում է, որ իրանք դերասանները ղեկավարեն գործը, իրանց սեփական ոյժերով:

տասանեց մի ուրիշ շայրի և շտապով վերկացաւ տեղից:

—«Այ մաւրտաք չուն—այ էչ, աւանակ... Տըղերք, լսեցէք, կնոջ (Գիօյի ամուսնու) անուն յիշեց», լսվեց ամեն կողմից և իսկոյն չփոթն ընկաւ ամբոխի մէջ ու խառնվեցան: Սկսեցին միաժամանակ գոռալ, հայհոյել, նախատել, բայց ոչ-որոշ բան չէր հասկացվում, թէ ով ինչ էր ուզում կամ ասում: Վերջը բոլորեքեան երեսները դարձրին մեր կողմը և դատաստան խնդրեցին: Թէպէտ խօսքերը չէին հասկացվում, բայց ձևերից ու շարժուածքներից երևում էր, որ հարցնում էին մեզ թէ արդեօք ունէր Դաթիկօն իրաւունք յիշել Գիօյի կնոջ անունը: Ես իմ վճիռը ուզեցի պատրաստել, բայց դեռ մի հարց պէտք է առաջարկէի թէ արդեօք նրանք պայմանաւորվել էին վէճ սկըսելուց առաջ կնոջ անուն յիշել կամ չը յիշել: (Այսպիսի դէպքերում շատ յաճախ պայմանաւորվում են): Երբ ես այս մտածմունքի մէջ էի, Դաթիկօն դուրս պրծաւ ամբոխի միջից ու սանձարձակ ձայնով բացականչեց՝ «թող կորչեն նրանք» և այլն: Ահա նրա մեր հասցէին ուղղած բառերի ամենաքաղաքավարի թարգմանութիւնը: Այս ասելով ձեռքը դաշոյնի կոթից ամուր բռնած հեռացաւ մեզանից: Նրան հետևեցին չորս-հինգ հոգի, երևի իր համագիւղացիներ, որոնք անընդհատ չուլա էին գալի, հայհոյում էին մեզ ամենքիս ու դարձեալ շարունակում ճանապարհը, մինչև վերջապէս անհետացան:

Տխուր վախճանը ծանր տպաւորութիւն գործեց վրաս: Շատ ցաւեցի Գիօյի համար: Խեղճ Գիօն լուռ էր, միայն մի-մի անգամ ասում էր համեստ ու յոգնած ձայնով՝ «լամիրակլի հետ չը պէտք է վէճի դուրս գայի»:

Վերջապէս ամեն ինչ հանդարտվեց և մենք նստեցինք ճաշի: Ընկերս դուրս գնաց ու Գիօյին փէշից բռնած ներս բերեց մեզ մօտ, ուր նրա համար եռոտանի կապիտ աթոռ էինք պատրաստել: Նա չուզեց նստել մեզ հետ, ընդունեց մեզանից միմիայն մի բաժակ օղի ու փոքրիկ պատառ հաց ու շնորհակալութիւն յայտնելով՝ շալակեց ուսին իր հին խուրջինն ու գնաց:

Դեռ արևը մայր չէր մտած, երբ մտեցանք Ճիատուրի անտառին: Բաւական ժամանակ ընթանալուց յետոյ լայն չը սիրած պօստի ճանապարհի վրա, վերջապէս փոխում ենք մեր ընթացքը և մի նեղ շաւղի միջով դիմում ենք դէպի անտառի խորքը: Տեսակ տեսակ թփերի փշոտ ճիւղերը արգելք են լինում մեզ հանգիստ մնալ ձիու վրա, երբեմն երբեմն կարծես ընկնում ենք հարիւրաւոր կատուների ճանկերի մէջ, որոնք անխնայ չանգռոտում են մեր մարմինը, փետտում են գլխի մազերը ու պատառոտում մեր ամառուայ շորերը: Չը նայած որ ձիերը տեղական են և սովոր են ամեն տեսակ սատանայական ճանապարհներով մանգալուն, սակայն նկատելի է նրանց տհաճութեամբ քայլելը: Քայլում են դանդաղ ու անհաստատ և յայտնի չէ ինչու ամեն րօպէ կանգ են առնում, նայում են աջ, նայում են ձախ, կարծես բան են որոնում ու դարձեալ շարունակում ճանապարհը: Երբեմն ընկղմվում ենք խաւարի մէջ և մեր չորսբը տիրում է ճահճային գարշահոտութիւն, երբեմն բացվում է մեր առաջ ֆանտաստիկական մի աշխարհ, ուր թափանցում են արևի ճառագայթները, բայց ոչ թէ այն սովորական կերպով, ինչպէս միշտ տեսնում ենք: Ոչ, սա ուրիշ լոյս է: Անգութ արևի այրող ճառագայթները, անցնելով ծառերի բիւրաւոր ճիւղերի միջով ու համբուրելով անթիւ ու անհաշիւ երփներանգ տերևներին՝ մեղմանում են, նուազվում են և ապա ամենահեզիկ կերպով դրոշմում են ծաղկալից մակերևոյթի վրա շրջաններ ու կիսաշրջաններ, եռանկիւններ ու քառանկիւնիներ: Ինչ կախարդական է այս տեսարանը, անցնում է մտքովս. ահա Աբուշի ստեղծագործութեան ամենակատարեալը: Ո՞վ կարող է արդեօք մտնել սրա գաղտնիքների մէջ, ում է մատչելի սրա լեզուն, ումին է բարձրից թոյլ տուած ըմբռնելու բնութեան հրաշալիքները և թարգման լինելու մեզ, հասարակ մահկանացուներիս: Ո՞ւր ենք գնում մենք, ինչ տեղ ենք գտնվում, որտեղ է ճանապարհը, միթէ կայ այստեղ ճանապարհ,—մենք չը գիտենք: Լայն ճանապարհների վրա, ուր անընդհատ կայ երթևեկութիւն, ուր առանց մոլորվելու կարողանում ենք գնալ քաղաքից քաղաք, գիւղից գիւղ, մենք՝ ձիաւորներս սիրում ենք հարուածել մեր ազնիւ անասուններին ու ինքնահաւանութեամբ սանձից թափ տալ, սպառնալ ու հայհոյել, իսկ թէ նա մոլորվում է, շեղվում է ճանապարհից, իսկ այսպիսի հանգամանքներում, երբ ինքներս ենք մոլորվում՝ մեր ամբողջ յոյսը նոյն անասունների վրա ենք դնում ու լիովին ապաւինում: Եւ այսպէս, այս րօպէիս մեր վիճակը մեր ձիերը պէտք է որոշեն և լիայոյս ենք, որ սրանք մեզ չեն կորցնի, այլ դուրս կը բերեն մեզ ցանկալի տեղ: Անցնում են րօպէներ, փոխվում են տեսարաններն անընդհատ: Ահա հսկամարմին ծերունի—կաղնին, ինչ ամուր կանգնել է իր տեղը, ինչ ազատօրէն տարածել է իր թուխ բազուկները, ինչ հովանի է արել իր թևերի տակ և ինչ խնամքով է պահպանում հարիւրաւոր մատաղ ժառանգներին, անշուշտ թոռներին: Ահա նրանց մանկական ոտների տակ գետնատարած հանգչում է իրանց նահապետի քայքայված մարմինը: Ահա նորից գեղեցիկ կանաչազարդ կիսամութ մի անկիւն, ուր երկու սիրահարների նման մնձենին ու մասրենին իրար վզով են փաթաթվել և այնպէս ամուր, որ կարծես երդուել են յաւիտեան չը բաժանվել: Ահա և նրանց փէշերի տակ մռայլ ճահիճ, անճռռնի էակների—գորտերի բնակարան, ուրտեղից նրանք գաղտագողի դիտում են անմեղ սիրահարներին, երևի գիշերները բամբասելու համար իրանց անտանելի կռկռոցով: Մենք շարունակում ենք մեր ուղին: Այժմս պատկերանում է մեր առաջ զանազան բոյսերից, մացառներից ու թփերից հիւսած խառնիճաղանճ մի անթափանցելի պատ, որի միջից անցնել չի յանդգնի նոյն իսկ անտառի բնակիչներից ոչ մի էակ: Յուսահատված ձիս կանգնում է, աչքերը յառ է դարձնում, կարծես տեղեկանալու թէ միթէ խօ չէ, յետոյ թափ է տալի գլուխը ու համարձակ քայլերով դիմում է դէպի աջ, բաց է անում տերևախիտ թփերը ու ոտի տակ տալով ամենայն ինչ՝ գնում է առաջ: Մի րօպէից յետոյ զգում եմ թէ ինչպէս փոքր առ փոքր իջնում եմ կարծես անդունդ: Աչքերս փակում եմ, որովհետև անդադար ապտակներ են դարնվում երեսիս: Ձիս մի վայրկեան կանգ է առնում, կուչ է գալի և յանկարծ անսպասելի կերպով թռիչք է անում: Եթէ ես ձի նստել սովոր չը լինէի, անշուշտ պէտք է վայր ընկնէի: Ընկերս որ հետևում է ինձ՝ ենթարկվում է մի և նոյն վիճակին, բայց նա փոքր ինչ ինձանից բաղդաւոր է այն պատճառով, որ ես վաղօրօք զգուշացնում եմ նրան: Ենթադրում եմ, որ ձիս փոսի վրայից թռաւ: Հիմա աստիճանաբար բարձրանում եմ, բայց դարձեալ նոյն տեսակ թփերի մէջն եմ գտնվում:

(Կը շարունակվի)

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Արտասահմանեան հայոց լրագիրներում կարդում ենք հետևեալը.

«Մի ժամանակէ ի վեր կը խօսուէր թէ Թիւրք կառավարութիւնը բժիշկներ պիտի ղրկէ Պարսկաստան որ աշխատին այնտեղ տիրող հիվանդութեան առջեն առնելու և վարակվածներին հարկ եղած ստիպողական օգնութիւնները հասցնելու: Ինչպէս յայտնի է, հիվանդութիւնը այժմ նուազած է Պարսկաստանի մէջ, իսկ Թիւրք բժիշկները որ օգնութեան պիտի երթային, դեռ նոր (սեպտ. 29/11 հոկտ.) ճանբայ ելած են Կ. Պոլսէն Բաթումի ճանապարհով Թեհրան երթալու համար: Հաւանական է որ մինչև Թեհրան հասնին, հիվանդութիւնն ալ վերջացած կը լինի. Ինչ արագահաս օգնութիւն...:»

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅԵՐԸ

Սեպտեմբերի 23-ից, Բոմբէյից հետևեալն են գրում արտասահմանի հայոց լրագիրներին.

«Տեղիս հայ գաղթականութիւնը դէպի կորուստ կը գնայ. արդէն մէկ հայ ընտանիք լինելով, նոքա ևս օտարացեալ, աւելի յարմար են դատած մեր եկեղեցին օտարներին յանձնել իւրեանց գործածութեան համար. այժմ կը տեսնես ս. Տաճարը ծածկված, մեթոտիստներն իւրեանց աղօթարան են դարձրած: Ցանկալի է որ Պարսկաստանի և Հնդկաստանի առաջնորդ Եսայի սրբազան եպիսկոպոսն բարեհաճէր իւր ուշադրութիւն դարձունել այս կղզւոյ հայ ժողովրդեան վրա և ազատէր մեր եկեղեցին այս անկման վիճակէն:»

ԲԱՆՒՈՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ

Յայտնի է որ գործարանական երկիրների մէջ բանւոր դասակարգի ամենագործնական զէնքը գործարանատէրերի դէմ կռւելու համար՝ գործադուլն է, այսինքն աշխատանքի ժամանակաւոր դադարումը: Գործադուլը այն ժամանակ միայն աջողութիւն կունենայ, երբ բանւորների գանձարանները հարուստ են, որովհետև աշխատանք դադարեցրած բանւորները իրանց ընտանիքներով՝ կերակրվում, ապրում են այդ իրանց գանձարաններից վերցրած փողով. ուրեմն որքան աւելի հարուստ կը լինի բանւորական դրամարկղը, այնքան աւելի երկար կը կարողանան դիմադրել բանւորները գործարանատէրերի առաջարկված պայմաններին և իրանց ուզած պայմաններն ընդունել տալ:

Թէ որքան հարուստ են այդ տեսակ բանւորական դրամարկղները Գերմանիայում, երևում է հետևեալ թւանշաններից, որ գտնում ենք արտասահմանեան լրագիրներում: Գերմանիայում 1890 և 1891 թւերին եղել են 226 բանւորական գործադուլներ, որոնց մասնակցել են 38,586 բանւորներ: Այդ 226 գործադուլների ժամանակ ծախսված է եղել բանւորական գանձարաններից 2 միլիօն 90,922 մարկ, ուրեմն ռուսաց փողով աւելի քան 700,000 րուբլի գումարը:

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Թավրիզից ստացած մի մասնաւոր նամակից իմանում ենք, որ երբ Ստեփան եպիսկոպոս Մխիթարեանց վախճանվում է օգոստոսի 2-ին, առաջնորդարանի դռները կնքում են և այդպէս մնում է մինչև խաչատուր վարդապետ Կարապետեանի գալը, որը սինօդի կողմից նշանակված է թեմի կառավարիչ: Հանգուցեալ Մխիթարեանց սրբազանը յայտնի էր իբրև կարողութեան տէր մարդ, ուստի ամենքը սպասում էին, որ նրա մահից յետոյ բաւական մեծ գումար մնացած կը լինի: Սակայն նոր նշանակված փոխանորդի գալուց յետոյ, երբ տեղական հոգաբարձութիւնը բացեց առաջնորդարանի դռները և ցուցակագրեց գոյքը, հանգուցեալ առաջնորդի սնդուկում միայն 500 թուման կանխիկ փող յայտնվեց: Այդ գումարն ևս հոգաբարձութիւնը գրաւեց եպիսկոպոսի դպրոցին ունեցած պարտքի դէմ: Թէ ինչ է եղել հանգուցեալի ահագին կարողութիւնը, այդ մասին քննութիւն է լինում:

Ի դէպ: Արտասահմանի լրագիրները հաղորդում են, որ հանգուցեալը թողել է հետևեալ գրաւոր աշխատութիւնները:

1) Պատմութիւն Այրի վանից տպեալ ի Ս. Էջմիածին: 2) Ստորագրութիւն Ս. Գէորգ վանաց Մուղնայ տպեալ ի Դավրէժ: 3) Հոգեբանութիւն Ալէքսանդրի Բէն, թարգմանեալ ի ռուսականէն և տպեալ ի Դավրէժ: 4) Պատմութիւն Սիւնեաց համդերձ աշխարհագրական տեղագրութեամբ և տեսարանացուցոք բերդօրէից, վանօրէից, երևելի արձանաց և այլն, անտիպ: 5) Ստորագրութիւն Խորվիրապայ վանաց, անտիպ: 6) Վարքագրութիւն սինօդական անդամոց և գործող անձանց էջմիածնի, անտիպ: 7) Ներքին աղէտ էջմիածնի, անտիպ: 8) Պատմութիւն կաթողիկոսաց, համդերձ ժամանակակից անցից ի Ղուկաս կաթողիկոսէ մինչև ցՄակար, անտիպ: 9) Վիճաբանութիւն երկոտասան առաքելոց, անտիպ: 10) Քրիստոնէական վարդապետութիւն:

ԹԻՒՐՔԻԱՅԻ ՊՕՍՏԱՏՆԵՐՈՒՄ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մարսէլլում հրատարակվող ֆրանսիական «Sémaphore» լրագրին գրում են Կ. Պոլսից հետևեալը. «Այժմ կարող եմ մի քանի մանրամասնութիւններ հաղորդել ֆրանսիական պօստի ծրարներից թիւրքերի արած գողութիւնների մասին: Թիւրք պօստատան պաշտօնեաները, որոնց յանձնված էր անխոհեմաբար՝ Կ. Պոլիս-Ադրիանօպոլի երկաթուղով փոխադրվող արտասահմանի պայուսակների պահպանութիւնը, չորս անգամ քանդել էին ֆրանսիական պայուսակի կնիքը, միջից ապահովագրած նամակներ, բանկային տոմսեր և գոհարեղէններ հանելով. իրանց գողացած գումարի արժէքը 12 հազար ֆրանկից է անցնում: Գերմանական և աւստրիական պայուսակներից էլ գողութիւններ եղած են թէև, բայց ոչ այնչափ մեծ գումարով:

«Այս վերջին օրերը անգլիական դեսպան, սըր Քլար Ֆօրտ, իր միւս երեք պաշտօնակիցներից հրաւիրվեց, միասին մի դիմում անել և պահանջել Թիւրք կառավարութիւնից, որ նա Թիւրքիայի միջով անցնող արտասահմանի պայուսակների ապահովութեան համար նոր երաշխաւորութիւններ տայ. սակայն անգլիական դեսպանը անհոգ գրանվեց, ասելով թէ այդ դիմումի պէտք չէ տեսնում: Սրանից յետոյ անցաւ մի ժամանակ և ահա Միջերկրականի մի նաւահանգիստ քաղաքի մէջ խիստ ճարտար կերպով մի նշանաւոր գողութիւն պատահեց ի վնաս անգլիական նաւատորմի վրա ծառայողների, որի մասին նախորդ նամակովս մանրամասն գրած էի: Այդ ժամանակ միայն Քլար Ֆօրտ յարմար համարեց նոր երաշխաւորութիւններ պահանջելու, որպէս զի այս կողմից մեկնող պայուսակները ապահով կերպով շարունակեն իրանց ճանապարհը և Թիւրք պաշտօնեաների անպատեհ այցելութիւնից ազատվեն:

«Այդ գողութիւնների մասին երբ մեծ-վեզիրին յայտնեցին, ասում են թէ շատ յուզվում և զայրոյթ ցոյց տուեց և խոստացաւ միջոցներ ձեռք առնել այդ բանի առաջն առնելու համար: Իրողութիւնն այս է, որ օգոստոսի վերջերը, ինչպէս և ամբողջ սեպտեմբեր ամիսը, ֆրանսիական պայուսակներին ձեռք չէ տուած: Այս շատ լաւ է, սակայն պէտք է և այժմ ջանք անեն այնպիսի միջոց ձեռք առնել, որով միշտ ապահովութիւն լինի:

«Աւստրիական դեսպանը առաջարկել է որ այսուհետև ամեն դեսպանատների կողմից հերթով պահապաններ կարգվեն՝ արտասահման գնացող պայուսակներին ուղեկցելու համար: Այս պահապանները պէտք է զինված լինեն և կարողանան մանել երկաթուղային գնացքը՝ փորձ փորձող գողերին դիմադրելու համար:»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Բերլինից հեռագրում են լրագիրներին հետևեալը. «Ասում են, որ բարօն Գինէ, կենտրոնի կուսակցութեան պարագլուխներից մէկը, արդարադատութեան մինիստր կը նշանակվի բարօն Շէլլինգի տեղ, որի հրաժարականը անխուսափելի է: Կառավարութիւնը, ընտրելով բարօն Գինէին, յոյս ունի դրանով կենտրոնի կուսակցութեան սիրտը շահել, որպէս զի այդ վերջինը քուէ տայ յօգուտ զինուորական նախագծի:»

—«Figaro» լրագրին Բերլինից հեռագրում են, որ իշխան Բիսմարկի առողջութիւնը անբաւարար է: Նա ջղային հիւանդութիւն ունի և զգում է թուլութիւն: Նախկին կանցլէրը ամբողջ ձմեռը կանցկացնէ Վարցինում և Ֆրիդրիխսրուէ չի վերադառնայ ապրիլից վաղ:

—Այս օրերս յունաց և ռումինական կառավարութիւնների մէջ դիպլօմատիական յարաբերութիւնները այնպիսի սուր կերպարանք առան, որ յունաց կառավարութիւնը յետ կանչեց իր դեսպանին Ռումինիայից: Երկու կառավարութիւնների մէջ եղած այդ ընդհարման պատճառն է մի միլիօնաւոր կտակ, որ արել է Ռումինահպատակ մի յոյն Ցոնաստանի բարեգործական հիմնարկութիւններին և դպրոցներին: Բայց ռումինական օրէնքներով Ռումինիայի հպատակները իրաւունք չունեն կտակել գումարներ Ռումինիայի սահմաններից դուրս գտնվող հիմնարկութիւններին: Ցունաստանը պնդում է իր իրաւունքի վրա՝ ստանալ կտակի զօրութեամբ այդ տասնեակ միլիօնները, իսկ Ռումինիան մերժում է:

—Շվէդիայում շարունակվում է ընդհանուր ձայնատւութեան իրաւունքը ձեռք բերելու կատաղի պայքարը: Ստօկհօլմի կենտրոնական մասնաժողովը տարածում է ամբողջ երկրում շրջաբերականներ և ժողովուրդը ստորագրում է ազգի համար ընդհանուր ձայնատւութեան իրաւունքը պահանջող խնդրագրեր, որոնցից շատերը կրում են հարիւր հազարաւոր ստորագրութիւններ:

—Կ. Պոլսի լրագիրները հաղորդում են, որ ասիական Թիւրքիայի մի քանի տեղերում այս վերջին օրերս զգալի են եղել երկրաշարժի հարուածներ:

—Կ. Պոլսի «Հայրենիք» լրագիրը հաղորդում է հետևեալը. «Մելքիսեդէկ եպիսկոպոս Մուրադեան հրատարակած է «Հովուական Աստուածաբանութիւն» վերնագրով երկասիրութիւն մը, աշխարակցի Ներսէս Ե. կաթողիկոսի յիշատակին նուիրված: Աշխատութիւնը իր պարունակութեամբ և դասաւորութեամբ գլխաւորապէս կը վերաբերի եկեղեցականներու. կը ծառայէ նաև իբրև ձեռնարկ անոնց, ովք կը պատրաստվեն հովուական պաշտօնին»:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսիացի ակադեմիկոս Կսավիէ Մարմիէ, որի մահվան մասին մենք հաղորդել էինք, աւելացնելով, որ այդ գրողը յայտնի էր Ֆրանսիայում գլխաւորապէս որպէս թարգմանիչ գերմաներէն լեզուից, մի և նոյն ժամանակ, ինչպէս վկայում են ֆրանսիական լրագիրները, գիտէր և ռուսերէն լեզուն: Հանգուցեալի գրուածների թւում յայտնի են նրա նամակները Ռուսաստանի, Լեհաստանի և Ֆինլանդիայի մասին:

***

Ֆրանսիայի Ֆիրմինի քաղաքի թատրօնը, այս օրերս, ներկայացման ժամանակ՝ յանկարծ փուլ եկաւ: Հանդիսականներից շատերը սպանվեցան, շատերն էլ վէրքեր ստացան:

***

Ֆրանսիացի երևելի դրամատիական դերասանուհի Սարա Բէրնար այս օրերս գալու է Վարշավա, որտեղ մի քանի ներկայացումներ պիտի տայ, ապա նա ուղևորվելու է Պետերբուրգ, որտեղ խաղալու է «Փզբր» անուանված թատրօնում: Տիկնոջ ռեպերտուարի ամենայայտնի պիեսները սրանք. «La dame aux camélias», «Théodora», «La Tosca» և այլն:

***

Հռոմի քաղաքային վարչութիւնը դիտաւորութիւն ունի նոր քաղաքային հարկ մտցնել. այդ նոր հարկը կը դրվի մասնաւոր տներում ունեցած պիանօների վրա: Կարծում են, որ պիանօների տէրերից վերցվող հարկը՝ քաղաքին կը տայ մօտ 100,000 ֆրանկ տարեկան եկամուտ:

***

Աշխարհահռչակ վիրաբոյժ Բիլրօտ, որի պրոֆեսորութեան 25-ամեակը այս օրերս տօնվեց Վիեննայի համալսարանում, ծնվել է 1828 թւին Րիւգէն կղզու վրա: Արդէն 1852 թւին նա բժշկականութեան դոկտորի աստիճան ստացաւ Վիեննայի համալսարանում, ապա նա մի քանի ժամանակ վիրաբուժութեան մասին դասախօսութիւններ էր կարդում Շվէյցարիայի Ցիւրիխ քաղաքում: Այնուհետև նա հրաւիրվեց Վիեննա, որտեղ անմիջապէս նշանակվեց վիրաբուժական կլինիկայի կառավարիչ և վիրաբուժութեան մասին դասախօսութիւններ սկսեց կարդալ Վիեննայի համալսարանում: Բիլրօտ այժմ 65 տարեկան է և դեռ ևս շատ ժիր է:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 նոյեմբերի: «Journal de St. Petesrbourg» լրագիրը ասում է. «Գերմանական և աւստրիական լրագիրները աշխատում են ցոյց տալ ռուսաց ֆինանսները բոլորովին անբարեյաջող վիճակի մէջ: Հաւատացնում են հասարակութեան, որ անցեալ տարվայ անաջող հունձը միանգամայն ոչնչացրել է մի քանի բերրի տարիների արդիւնքը և պետական եկամուտների մէջ արած խնայողութիւնները. եթէ հաւատանք այդ լրագիրներին, կայսերական կառավարութիւնը ստիպված է կամ մի օտար փոխառութիւն անել, կամ նոր թղթադրամ բաց թողնել: Ի հերքումն այդ բոլորի, բաւական է միայն մատնանիշ անել, որ դեկտեմբերի 12-ին պետական բանկում և գանձարանում առձեռն դրամ կար $604^1/_2$ միլիօն րուբլի ոսկի կամ 2 միլիարդ 418 միլիօն ֆրանկ, որը զգալի կերպով գերազանցում է ֆրանսիական բանկի պահեստի ոսկեդրամից 673,250,000 ֆրանկով և անգլիական բանկինը 26 միլիօն ֆունտ ստերլինգով: Միայնակ գանձարանն առձեռն դրամ ունի $12^1/_2$ միլիօն թղթադրամով և 53 միլիօն ոսկով: Ներկայ տարին բացառութիւն չէ կազմում: Հոկտեմբերի 1-ին բանկում առձեռն կար 57,114,000 րուբլի թղթադրամով, իսկ նոյեմբերի 15-ին արդէն՝ 69,354,000 րուբլի: Բոլորից երևում է, որ Ռուսաստանի ֆինանսական վարչութիւնը կարող է հանգիստ նայել ապագայի վրա, չը կասկածելով ոչ իր ոյժի վրա, որ ակնյայտնի է, ոչ իր վարկի վրա, որը չէ դադարել աճել՝ նրա դէմ ցոյց տուած արգելքներից յետոյ:»

ԱԹԷՆՔ, 18 նոյեմբերի: Երէկ յունաց թագաւորի և թագուհու մօտ մեծ ճաշ կար, որին ներկայ էին բարձրաստիճան հիւրեր, դիպլօմատիական մարմնի անդամներ և մինիստրներ. Ժողովուրդը պալատի առաջ մեծ ցոյցեր արեց: Թագաւորը, շրջապատված ընտանիքով, դուրս եկաւ շնորհակալութիւն յայտնելու ժողովրդին:

ՎՕՐՕՆԵԺ, 19 նոյեմբերի: Այսօր ներկայութեամբ ժողովրդի բազմութեան և քաղաքային ներկայացուցիչների, բանաստեղծ Կօլցովի գերեզմանի վրա հոգեհանգիստ կատարվեց: Գերեզմանի վրա և սկվերում եղած արձանները զարդարված էին բազմաթիւ պսակներով: Տաք և պարզ օր էր: Երեկոյեան դումայի դահլիճում կայանալու է ընթերցում և երգեցողութիւն, որոնք նուիրված կը լինեն Կօլցովի կենսագրութեան, բանաստեղծութեան և նրա երգերի երաժշտութեան:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 19 նոյեմբերի: Սուլթանի աւագ բժիշկ Մավրօյէնի-փաշան ձերբակալված է ու նրա թղթերը բռնված են. սենեկապետներից մինը եկաւ բժշկի տունից, տարաւ նրան պալատ, ուր և նրան բանտարկեցին:

ՇՏՈՒՏԳԱՐՏ, 19 նոյեմբերի: Թագուհի Օլգա Նիկօլաեվնայի վերջին օրերի մասին հաղորդում են.—երէկ, կէսօրից յետոյ 5 ժամին, հիւանդը սկսեց խռխռոցով շնչել. ապա զարկերակը թուլացաւ և հիւանդը գիտակցութիւնը կորցրեց. մահը տեղի ունեցաւ սրտի կաթուածից: Մարմնի տեղափոխութիւնը Շտուտգարտ տեղի կունենայ չորեքշաբթի երեկոյեան: Կարլ թագաւորը Վիւրտեմբերի ճանապարհին իմանալով թագուհի Օլգա Նիկօլաեվնայի մահը, ընդհատեց իր ճանապարհորդութիւնը և իսկոյն ուղևորվեց Ֆրիդրիխսհօֆէն:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 նոյեմբերի: «Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ հացահատիկների նոր տարիֆներ կազմելու գործը այնպէս է առաջ տանվում, որ կարելի լինի դրանց հրատարակել 1893 թւի յունվարի 1-ին, և գործադրել սեպտեմբերի 1-ին:—«Русская Жизнь» լրագիրը լսել է, որ պալատի մինիստրութիւնը վերջնականապէս վճռել է ռուսաց թատրօններ հիմնելու հարցը՝ Բալթիում, Րիգայում, Դօրպատում, Միտավայում և սահմանագլխի երկրների ուրիշ մեծ քաղաքներում, ուր թոյլ է զարգացած ընդհանուր—պետական լեզուն և ազգային ոգին:

ՊԱՐԻԶ, 20 նոյեմբերի: Կարմօյի գործադուլ անողները, ժողով գումարելով, միաձայն վճռեցին վերանորոգել աշխատանքը:

ՇՏՈՒՏԳԱՐՏ, 20 սեպտեմբերի: Թագուհի Օլգա Նիկօլաեվնայի մարմինը հինգշաբթի օր ի ցոյց կը դրվի թագաւորական դղեակի մարմարիօնի դահլիճում, իսկ ուրբաթ օր, առաւօտեան 11 ժամին, տեղի կունենայ թաղումը հին դղեակի մատուռում: Բոլոր լրագիրները յիշատակում են հանգուցեալ թագուհու առատ բարեգործութիւնները:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Նոյեմբերի 20-ին.

Լօնդօնի վրա	10 ֆունտ արժէ . .	101 ր. 80 կ.
Բերլինի վրա	100 մարկ — . .	50 ր. — »

Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	40 »	50 »
Ոսկի — — արժէ . .	8 »	14 »
Մաքսայի կուպօններ — . .	163 »	50 »
Արծաթ — — — . .	1 »	10 »
Բօրսային դիսկօնտօր — . .	4 »	5½ »
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի . .	103 »	— »
— — — — 2-րդ — . .	103 »	— »
— — — — 3-րդ —	— »	— »
— — — — 4-րդ —	— »	— »
— — — — 5-րդ —	— »	— »
— — — — 6-րդ —	102 »	75 »
6% ոսկեայ ռէնտա	164 »	50 »
4% ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	— »	— »
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	— »	— »
— — — 2-րդ —	103 »	— »
— — — 3-րդ —	105 »	12 »
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	236 »	25 »
— — երկրորդ —	215 »	— »
Պետական երկաթուղային ռէնտա.	101 »	— »
4½ ռէնտա	— »	— »

5% ներքին փոխառութեան . . .	94 »	75 »
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	101 »	62 »
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.		
Գրաւ. թղթ. — — .	191 »	50 »
5½% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	105 »	50 »
4½% գրաւական թղթեր կալուած.		
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	157 »	50 »
— — — թղթադ. .	101 »	25 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.		
ընկերութեան օբլիգացիաները. .	101 »	62 »
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	— »
Օդէսայի — — .	102 »	— »
Թիֆլիսի — — .	98 »	12 »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	102 »	25 »
— — Քութայիսի — .	102 »	25 »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը խաղաղ է։

Խմբագիր-Հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Կովկասի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհուրդը պատիւ ունի ծանուցանել ի գիտութիւն ընկերութեան յարգելի անդամներին, թէ ներկայ Հոկտեմբերի 25-ին, կիրակի, առաւօտեան 11 ժամին, Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան դահլիճում, նշանակված է ընկերութեան արտակարգ ընդհանուր ժողով, որի պարապման առարկաները լինելու են.

ա) Քննութիւն և հաստատութիւն ընկերութեանս Ալէքսանդրոպոլի, Գօրու և Ցըխինվալի տեղական վարչութիւնների ներկայ ամի նախահաշիւների։

բ) Առաջարկ Բաթումի տեղական վարչութեան 3000 րուբլի (երեք հազար ր.) գումարով աջակցելու իրան՝ դպրոցական շէնքի կառուցման համար։

գ) Առաջարկ Կարսի տեղական վարչութեան 1000 րուբլի գումար յատկացնելու համաճարակ խօլէրայի զոհերի, որբերի և այրիների վիճակը սփոփելու համար։

121 1—2

Մի երիտասարդ, որը գիտէ տեղական լեզուներ և ռուսերէն, ցանկանում է ծառայել խանութներում կամ փոքրիկ գրասենեակներում։ Համաձայն է և օտար քաղաքներ գնալ։

Ցանկացողները պէտք է դիմեն այս հասցէով. Хлѣбный переулокъ, № 3. домъ Лобджанидзе. 1—3

Կամենում եմ սովորել ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ մասնաւոր մարդկանց մօտ։ Աւարտել եմ քաղաքային դպրոց։ Ցանկացողները թող դիմեն Карвансарай бывш. Арцруни, Аршаку Синанянцу. 1—2

ՄՕՍԿՎԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Մ. ԵՒ Ի. ՄԱՆԴԼ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

(Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, տուն Միրիմանեանի)

Պատիւ ունի յայտնելու Թիֆլիսի մեծարգոյ հասարակութեանը, որ էժանագին վաճառումն վերջնական գներով, սեզօնից մնացած տղամարդկանց, կանանց և երեխայոց բոլոր պատրաստի հագուստների, կը շարունակվի մինչև 2-ը նոյեմբերի սոյն թւի։

ՀԻՒՍՏԱՐՄԱՏԱՐ ՄՕՍԿՎԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ Ս. Թ. ԴՈՎԼԱԹԵԱՆ

№ 121 1—5

ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ ԵՐԿՈՒ ՏՆԵՐ

1. Հավլաբարում, Բօզօվայա հրապարակի վրա, № 6. Հարցնել բակում, Սերգէյ գորոզովին։

2. Արտիլէրիյսկայա փողոցի և Արտիլէրիյսկայա Բալկայի անկիւնում, Բազզօննայա պոստի դիմաց. Հարցնել բժիշկ Արտեմիեվի բնակարանում, Օլգինսկայա փողոցում, տ. № 14. № 121 1—3

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

MESSAGERIES MARITIMES

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Երեքշաբթի, 29 հոկտեմբերի (11 նոյեմբերի), դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ CAMBODGE (ԿԱՄԲՕՋ) նաւը, նաւապետ NIEL (ՆԻԷԼ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, մտնելով և միջանկեալ նաւահանգիստները։

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ՝ ՄԱԼԱՎԱԶԻ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ՀԵԶՈՒԹԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ ԳՕԼԴԼՈՒՍ։ (№ 23) 1—2

ՄՐՑՈՂ

„ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ“

(ВѢНСКІЙ МАГАЗИНЪ)

Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, առաջին գիմնազիայի հանդէպ, տուն Մղիվանիի

Ստացել ենք ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ աշնանային և ձմեռային սեզօնի համար ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՆՑ և ԵՐԵԽԱՆԵՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐ՝ ամենավերջին ձևի։

Գները՝ ամենքին մատչելի են և անհամեմատ աւելի էժան՝ քան անցեալ տարիները։

Խուդավերդեան եղբայրներ

№ 93 12—15

ՉՈՒՆԻ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

ՓԱՅՏԱՎԱՃԱՌՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ Մեծ Իշխան ՄԻԽԱՅԻԼ ՆԻԿՈԼԱԵՎԻՉԻ Բօրժոմի կալուածքի վարչութիւնը յայտարարում է, որ այդ կալուածքի անտառային պահեստներում Ախալքաղաքում, Զօրնիյ-Բէչկայում և Բօրժօմում, վաճառվում են տեղի վրա, աժան գներով, մեծ քանակութեամբ ՏԱԽՏԱԿՆԵՐ, ՔԵԱՆԱՐՆԵՐ, ՆԱԶՈՒԿ-ՏԱԽՏԱԿՆԵՐ, երկաթուղային գծերի համար ՇՊԱԼՆԵՐ, գործադրութեան համար անպէտք համարված ԳԵՐԱՆՆԵՐ և այլն։ Ցիշեալ ջրային կայարաններից, լաստապանների ու գնողների համաձայնութեամբ, փայտեղէնը հեշտութեամբ կարելի է Կուր գետով, այսինքն ջրային ճանապարհով, լաստերով բերել մինչև գօմի կայարանը, կամ նոյն իսկ մինչև Թիֆլիս։ Վաճառման պայմանների մասին կարելի է տեղեկանալ իւրաքանչիւր օր, Բօրժոմի կալուածքի կայարանում։

ՆԱՒԹ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՂՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Նոյն տեղում վաճառվում են 3 նոր երկաթի ՌԵԶԵՐՎՈՒԱՐՆԵՐ, հը ստրքած գլուխթեամբ։ Տեղաւորում են 10,000 վեդրօ։

2—2 (ֆ) № 118 Կալուածքի կառավարիչ՝ ՖՐՕՄՄ

Պատիւ ունենք յայտնելու կովկասի պ.պ. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐԻՆ, որ մենք գտնվելով մշտապէս Վարշավայում մեր սեփական գործերի պատճառով, ընդունում և կատարում ենք նաև ուրիշների համար ամեն տեսակ թէ ԱՌՆԵԼՈՒ և թէ ԾԱԽԵԼՈՒ վերաբերեալ յանձնարարութիւններ։

Եղբարք ՍԱՐԳՈՒԼԵԱՆՑՆԵՐ

Մեր հասցէն. Варшава, Переѣздъ, д. № 9 № 117 4—15

Ունենալով վկայական Արհեստաւորաց վարչութիւնից և իրաւունք ձեռագործի դասաւանդութեան, ցանկանում եմ ԿԱՐ ՈՒ ՁԵՒԻ դասեր տալ ՁՐԻԱԲԱՐ աղքատ ծնողների աղջկերանց, Թանդոյեան ուսումնարանում (Կուկիայի Աստուածածին եկեղեցու գաւթում)։

Պայմանների մասին հարցնել՝ Թանդոյեան ուսումնարանում, շաբաթ օրերը առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև երեկոյեան ժամի 4-ը։ Սօֆիա Արամէլիքեան-Դեմենտեվա։

№ 120 2—3

Պատրաստում ենք հայոց ծխական դպրոցների ուսուցիչներին քաղաքային ծխական դպրոցի ուսուցչի կոչումը (званіе учителя городско-приходскаго училища) ստանալու քննութիւններ տալու համար։ Դիմել Норашенская ул., домъ Гевондянца, № 28.

Արամ Նազարէթեանց, Քրիստափոր Միքայէլեանց։ № 119 3—5

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ

ՏԱՍՆՈՒՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Առևտրական կուրսերի նպատակն է՝ մասնագիտական առևտրական կրթութիւն տալ երկու սեռի անձանց և պատրաստել գործնական ճանապարհով հմուտ հաշուապահներ։ Աւարտողները ստանում են ատեստատներ։

Աւանդելի առարկայք սոքա են՝ 1) Առևտրական տնտեսութիւն, 2) Առևտրական թուաբանութիւն, 3) Հաշուապահութիւն (պարզ, կրկնակի և բանկային), 4) Թուաբանութիւն համրիչի վրա, 5) Առևտրական թղթակցութիւն, 6) Առևտրական և մուրհակի կանօնադրութիւն և 7) գեղագրութիւն։

Ուսումը սկսվելու է հոկտեմբերի 1-ից։ Ընդունելութիւնները սեպտեմբերի 15-ից, ամենայն օր, երեկոյեան 4-ից մինչև 8 ժամը, կուրսեր հիմնողի բնակարանում, Սօլօլակում, Ալէքսանդր Փրիդօնովի տանը, № 9 Սերգիէվսկայա և Նագօրնայա փողոցների անկիւնում։ Ծրագիրը ու կանոնները կարելի է ստանալ ՁՐԻԱՊԷՍ եղբ. Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում։ Օտարաքաղաքացիք դիմում են կուրսերի հիմնողին.—въ Тифлисъ, С. П. Мануэльянцу.

16—25

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Հ. Յ. ՕՐԲԷԼԻ

Սօլօլակսկայա փողոց, սեփական տանը №№ 15—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

Առաւօտեան 8 ժամից մինչև 12 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ.

Կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ։

(№ 145) 87—150

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ վաճառականական դասակարգին պատկանող իւրաքանչիւր անձի համար ու ՄԱՏՉԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ առևտրական հաշւարարութիւնը առանց ուսուցչի օգնութեան ուսումնասիրելու համար։

Ս. ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆԻ

ՁԵՌՆԱՐԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՒԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Տոկոսների լիակատար աղիւսակներով, 1-ից մինչև 10.000 րուբ. համար. 1%-ից մինչև 12%.

Վաճառվում է եղբարց Ծովիանօֆների բանկային գրասենեակում և հեղինակի մօտ. Тифлисъ, Нагорная ул., № 9. Օտարաքաղաքացիք դիմում են վերջին հասցէով С. П. Мануэльянцу.

Գինն է 1 րուբլի։ Փօստի ծախս 21 կ. Գրավաճառներին զիջում կը լինի։ 113—150

(9—№ 95)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 21 Октября 1892 г. Типографія Канцел. Главнонач. Граждансв. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.